

## ЕВОЛЮЦИОНЕН АСПЕКТ НА РЕГИОНАЛНАТА ИКОНОМИЧЕСКА ИНТЕГРАЦИЯ В ОБХВАТА НА ЕВРОПА И СЕВЕРНА АМЕРИКА

Десислава Димитрова Митева<sup>1</sup>

Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов  
Катедра „Международни икономически отношения“

**Резюме:** Разработката е посветена на хронологичното проследяване на генезиса и развитието на регионалната икономическа интеграция в контекста на Европа и на Северна Америка. Проследяват се целите, поставени пред двете интеграционни пространства, и пътят, който са решили да поемат в бъдещото си икономическо развитие. Разгръща се идеята за създаване на общо трансатлантическо търговско пространство.

**Ключови думи:** регионална икономическа интеграция, търговско споразумение, трансатлантическа зона за свободна търговия.

**JEL:** F02, F13, F15.

## EVOLUTIONARY ASPECT OF THE REGIONAL ECONOMIC INTEGRATION WITHIN EUROPE AND NORTH AMERICA

Desislava Dimitrova Miteva

D. A. Tsenov Academy of Economics – Svishtov  
The Department of International Economic Relations

**Abstract:** This paper is devoted to the genesis and the development of the regional economic integration of Europe and North America. It presents the objectives set for the two integration areas, and the paths they have decided to follow in their further economic development. It considers the idea to create a transatlantic free trade area.

**Keywords:** regional economic integration, trade agreement, transatlantic free trade area.

**JEL:** F02, F13, F15.

### 1. Въведение и постановка на проблема

Проучването на еволюционното развитие на регионалната икономическа интеграция е породено от икономическите събития, които се случват в световната икономика от средата на XX век до днес. Събитията от настоящето оказват влияние в международните отношенията, а събитията от миналото са повод за нестихващи и продължаващи обсъждания, анализи

---

<sup>1</sup> E-mail: dmiteva@uni-svishtov.bg

и спорове. Поставено на линията на времето, регионалното икономическо развитие е именно такова събитие, което е актуално от своя генезис до настоящия момент. Повод е за последващи анализи и коментари в икономическото пространство.

Рамката на настоящото изследване на еволюционния аспект на регионалната икономическа интеграция е поставена в границите на примерите от Европа<sup>2</sup> и от Северна Америка<sup>3</sup>. По смисъла на Европа икономическата интеграция е на най-високото ниво на институционализация посредством създаването на няколко форми на регионални интеграционни обединения. В Европа се поставя началото на континентална, общоевропейска икономическа, политическа, социална и т.н. интеграция. Също така Европа и постигната интеграция се определят като люлката на процеса на международната интеграция.

Северна Америка от своя страна се характеризира с амбициозната си цел да създаде северноамериканско пространство за свободна търговия, което да изразява желанията на трите страни, участващи в него – САЩ, Канада и Мексико, за интеграционно сътрудничество. В разработката е описан процесът на създаване на първата в света зона за свободна търговия – НАФТА. Интеграцията между трите страни е белязана от различията между тях по политическа сила, икономическо развитие и световна роля. НАФТА приема за обща цел либерализация на взаимната икономическа дейност върху принципите на справедливата конкуренция в съответствие с културните и историческите традиции.

Казаното дотук дава представа за *актуалността* на темата и предоставя възможност на автора да продължи последващите си разсъждения.

*Целта* на разработката е да разгърне еволюционното развитие в интеграционните събития на Европа и на Северна Америка.

Проблемът, пред който авторът се изправя, е свързан с идеята за създаване на трансатлантическа зона за свободна търговия вследствие на историческите процеси и икономическото развитие на световната икономика, амбициите и закономерностите в икономическите политики на ЕС и САЩ.

Формираните от автора *задачи* в разработката са:

- да се проследят историческото формиране и развитие на регионалните интеграционни пространства (РИП);
- да се изведат мотивите и желанията на Европа и Северна Америка в изграждането на РИП;
- да се представи новият проект за образуване на РИП – зоната за свободна търговия между ЕС и САЩ, който се договаря към настоящия момент.

---

<sup>2</sup> Под Европа се има предвид Европейският съюз.

<sup>3</sup> Под Америка се има предвид търговската зона НАФТА.

## 2. Регионална икономическа интеграция в обхвата на Европа

Икономическата интеграция на европейския континент и Британските острови се разглежда като едновременно най-интересната, най-сложната и най-дълбоката интеграция, формирана в икономическата история. Интеграцията се случва благодарение на специфичните условия на развитие в континента след Втората световна война, когато в Западна Европа възникват и активно се обсъждат различни идеи и планове за политическо и военно обединяване.

Римският договор за Европейската икономическа общност, който съдържа 248 члена, като първите четири от тях определят целите на ЕИО, гласи в член 2 следното: „Общността има за цел чрез създаването на общ пазар и постепенно сближаване на икономическата политика на страните членки да подпомага в рамките на цялата Общност хармоничното развитие на икономическите дейности, постоянно и балансирано разширяване, укрепването на сътрудничеството, ускорено повишаване на жизнения стандарт и по-тясното сътрудничество между страните, прилежащи към нея“. Съдържанието на члена изразява желанието за вътрешна търговска либерализация, с което да спомогне за създаване на Европейската икономическа интеграция.

Процесът вътрешнообщностна търговска либерализация преживява три основни фази, целящи изграждане на общ (вътрешен) пазар. *Първата фаза* започва през 1958 г., когато се премахват митническите ставки и количествените ограничения. Завършването на фазата става през 1968 г. с изградената Обща външномитническа тарифа. *Втората фаза* на търговската либерализация се случва в периода от 1973 г. до 1986 г. Тя свидетелства за разширяване кръга на Общността с още шест асоциирани страни – членки. Също така вътрешните търговски бариери се премахва все повече. Последната *трета фаза* приключва през 1992 г. със завършването на Общия вътрешен пазар.

Външнообщностната либерализация на ЕС се осъществява чрез договаряне, сключване на споразумения с трети страни. От хоризонта на представените фази до настоящия момент ЕС е осъществил мрежа от регионални споразумения с много държави. Има няколко вида<sup>4</sup> регионални споразумения, които сключва ЕС, те са:

- *Митнически съюз* – премахване на митническите задължения на двустранна основа и въвеждане на единни митнически тарифи спрямо трети страни;
- *Споразумения за асоцииране; споразумения за стабилизиране; (задълбочени и всеобхватни) споразумения за свободна търговия; споразу-*

---

<sup>4</sup>[http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/agreements/index\\_en.htm#\\_other-countries](http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/agreements/index_en.htm#_other-countries), състояние: 11.09.2016 г.

мения за икономическо партньорство – премахване или намаляване на митническите тарифи на двустранна основа;

- *Споразумения за партньорство и сътрудничество* – изработване на обща рамка за двустранно икономическо сътрудничество, без да се премахват или намаляват митническите тарифи.

В табличен вид са изведени страните, с които ЕС в момента договаря партньорски споразумения (Таблица 1).

Таблица 1.

Регионални споразумения между ЕС и трети страни, в процес на договаряне

Страна	Вид на споразумението
Австралия	ЗСТ
Канада	Широкообхватно търговско споразумение
Еквадор	ЗСТ
Индия	ЗСТ
Япония	ЗСТ
Малайзия	ЗСТ
Мароко	Дълбоко и всеобхватно споразумение за свободна търговия
Нова Зеландия	ЗСТ
Филипините	ЗСТ
Сингапур	ЗСТ
Тайланд	ЗСТ
Тунис	Дълбоко и всеобхватно споразумение за свободна търговия
САЩ (ТТИП)	ЗСТ
Виетнам	ЗСТ
АСЕАН*	ЗСТ

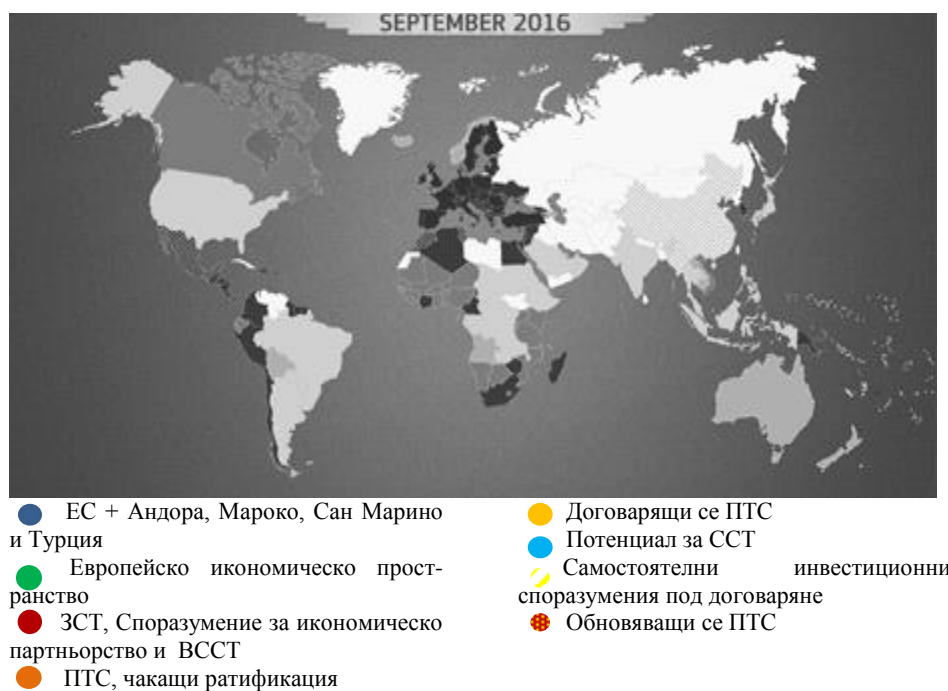
\*Преговорите са преустановени през 2009 г. с цел двустранно преговаряне с всяка от страните – членки на АСЕАН.

Източник: Европейска комисия: <http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/development/economic-partnerships/>

Мрежата от договори може да бъде онагледена и чрез Фигура 1., на която са представени етапът и видът на търговските споразумения, договарящи се между ЕС и други страни. Фигурата показва разпространението на търговските споразумения, техният етап на договаряне и вид.

Дотук приложеното ни дава основание да заключим, че политиката на ЕС е насочена към сключване на многостранни и двустранни търговски споразумения. Тази насоченост е разписана и в „Стратегия 2020“ на ЕС. В допълнение, член XXIV на ГАТТ, в параграф 4 е записано, че договарящите се страни имат желанието да увеличат свободата на търговията чрез

развитието на доброволни споразумения и постигане на по-тясна интеграция между икономиките си. Там е упоменато, че целта на митническият съюз или на зоната за свободна търговия трябва да бъде улеснението на търговията между териториите им и да не се издигат бариери пред търговията с други страни, имащи отношение с тях.<sup>5</sup> В допълнение Ричард Фейнберг (2003) прави извод, че през XXI век ССТ са важен инструмент на международната политика, който спомага за заздравяване на партньорството, сравнявайки ги с военните договори, сключвани в миналото.



*Фигура 1. Търговски споразумения на ЕС според вида и етапа на завършеност*

Оттук следва да разгледаме европейската икономическа интеграция в търговска политика в две измерения – вътрешнообщностна и външна (търговия с трети страни). Жан Уаелброек (1976) твърди, че не трябва да се буди прекалено голям интерес към ефектите на икономическата интеграция в търговията. Последната е „ирелевантна променлива“, интересна е основно заради въздействието си върху основните цели на икономическата политика, благополучието и разпределението на доходите.

<sup>5</sup> Вж. СТО: [https://www.wto.org/english/tratop\\_e/region\\_e/regatt\\_e.htm](https://www.wto.org/english/tratop_e/region_e/regatt_e.htm)

### 3. Регионална икономическа интеграция в обхвата на Северна Америка

Икономическата интеграция в Северна Америка, по думите на икономиста Дейвид Додж<sup>6</sup> (2003), е „свободното движение на стоки и услуги, капитали, работна сила и хармонизация на правилата, отговарящи за осъществяването на свободното движение на тези три пазара“. В неговата разработка по темата за икономическата интеграция в Северна Америка той разглежда ползите и разходите, които са направени за образуването на свободния пазар.

Дейвид Додж твърди, че международната търговия на стоки и услуги се осъществява, защото страните са надарени с различни ресурси и трудови умения, а и защото потребителският вкус варира в различните страни. Позовава се на принципа на Дейвид Рикардо от XIX век, че страна може да печели от търговия, дори когато друга страна има абсолютни предимства в произвеждането на всички стоки и услуги. Придържам се към това, че когато страната се концентрира върху производството на тези стоки и услуги, в които тя е относително по-ефективна, и се насочи към внос на тези продукти, в които тя е сравнително по-малко ефективна, ще може да увеличи националните си доходи. Това е известният принцип на сравнителните предимства. Икономистите основават своето виждане, че бариерите пред търговията намаляват икономическото благосъстояние в страните. *Когато държавите изнасят стоки и услуги, в които те са най-конкурентни и внасят тези, в които са по-слабо конкурентни, потребителите навсякъде имат изгода, потенциалното производство на всички нации се увеличава, оттам и световният стандарт на живот се подобрява.*

Отварянето на националните граници също отваря възможност за по-добра световна конкуренция – това е потенциал за бизнеса да стане по-ефективен и производителен. Разбира се, не всички фирми могат да оцелеят при създаване на свободно пазарно пространство.

Кратко представения по-горе текст, може да бъде основа за разсъжденията ни за Северноамериканската интеграция. През 1979 г., когато кандидат за президент на САЩ е Роналд Рейгън, се заговаря за Северноамериканско споразумение<sup>7</sup> между САЩ, Канада и Мексико. В изявление по повод предизборната си кампания той заявява, че „ще работи към целта за използване на активите на този континент ... за общото благо на всички хора“, добавя също, че такъв процес „може да отнеме следващите 100 години“, но също така „можем да се осмелим да мечтаем, че в някакъв бъдещ момент, на картата на света може да се появи Северноамериканският континент, в който търговията на три силни страни ще тече по-свободно,

<sup>6</sup> Управител на Банката на Канада (Bank of Canada) от 2001 г. до 2008 г.

<sup>7</sup> Англ.: North American Accord.

отколкото днес“ (Ronald Reagan's Announcement for Presidential Candidacy, 1979).

Въпреки че Р. Рейгън трябва да се откаже от предложението си, заради негативни реакции в Канада и Мексико, идеята за създаването на Северноамериканска интеграционна система става реалност през следващите периоди на сътрудничество. Шест години по-късно канадският министър-председател Браян Мулрони започва преговори с американското правителство по създаване на зона за свободна търговия. Историята на интеграционния процес е представена в следващите редове.

Първото споразумение (Tomlin, 1989), което е и стъпка към интеграцията в обхвата на континента, е подписано между САЩ и Канада и носи наименованието Споразумение за свободна търговия между Канада и САЩ<sup>8</sup>. Канадското правителство взема решение за започване на двустранните преговори в началото на 80-те години. През този период канадско-американските отношения са напрегнати, тъй като редица канадски националистически инициативи, като например Националната енергийна програма и Агенцията за преглед на чуждестранни инвестиции не се възприемат добре от южната съседка (Leyton-Brown, 1985). Американските бизнес интереси в Канада са подложени на отрицателно въздействие, което от своя страна причинява спад в производителността на САЩ и по-слаба конкурентоспособност на канадския пазар. В отговор на канадските политики САЩ въвеждат протекционистични мерки срещу Канада (Clarkson, 1982) (Bothwell, 2007). В резултат на американската реакция планът на либералното правителство да генерира икономическото развитие от енергийните мегапроекти се срива, за което помагат и падащите цени на петрола. Страховете от нарастващия протекционизъм в САЩ предизвикват нов подход към двустранните отношения между съседите. Правителството на Трюдо се опита да осъществи редица споразумения за свободна търговия със съседката си в единични и специфични сектори, но американското правителство не проявява интерес.<sup>9</sup> САЩ искат всеобхватна търговска сделка, включваща области като услуги, инвестиции, права върху интелектуална собственост и др. Джон Криспо пише, че истинското канадско желание и намерение за пристъпване към споразумение за свободна търговия със САЩ се развива под външен натиск. В бизнес средите се наблюдава влошаване на канадско-американските връзки, което довежда до натиска. В стремежа си да избегне американския протекционизъм, канадският бизнес, либералните икономисти и консервативните

---

<sup>8</sup> Англ.: Canada–United States Free Trade Agreement (CUSFTA).

<sup>9</sup> До 1983 г. правителството на Трюдо проучва възможността за договаряне на секторни споразумения за свободна търговия с Вашингтон, но в рамките на една година Трюдо е пенсиониран и Либералната партия е победена на изборите през септември 1984 година. Икономическият национализъм на Трюдо помага на Мулрони да дойде на власт, тъй като консерваторите успешно правят кампания, в която обещават да стабилизират отношенията между Канада и САЩ.

правителствени служители търсят решение за запазване на канадския износ към южния си партньор (Crispo, 1988). Смята се, че двустранно споразумение за свободна търговия може да помогне за реструктуриране на вътрешните икономически и политически отношения, както и да осигури достъп до пазара на САЩ. На 1 октомври 1985 г. Канада официално заявява намерение за откриването на преговори за свободна търговия. В резултат споразумението е подписано от Мулрони и Рейгън на 2 януари 1988 г., а на 1 януари 1989 г. влиза в сила (Hart, 1994).

Канадско-американското споразумение дава основание и инициатива за разширяване на зоната за свободна търговия в границите на континента. Подобно на Канада, Мексико преживява нарастваща трансгранична икономическа интеграция през 60-те години, най-вече под формата на миграция към САЩ, за да запълни недостига на работна ръка, но и в резултат на успеха на граничната програма за индустриализация<sup>10</sup> от 1965 г., стартирана от мексиканското правителство (Fatemi, 1990). Мексико зависи в голяма степен от търговията със САЩ (Cooper, 1999).<sup>11</sup> Подобно на Мулрони, мексиканският президент Карлос Салинас де Гортари, който през 1988 г. заявява, че споразумението за свободна търговия няма да бъде в интерес на Мексико, също променя решението си, като на 10 август 1990 г. Мексико официално декларира на САЩ желание да започнат преговори за свободна търговия (Cameron, 2000). Следва период на още преговори, свързани с желание и стремеж за либерализиране на търговията и инвестициите, когато през 1992 г. НАФТА се подписва, а през 1994 г. влиза официално в сила. Целият процес по преговори между съседите партньори и обединяването им в обща тристранна зона за свободна търговия се случва само четиринадесет години след речта на Р. Рейгън.

НАФТА свързва в икономически взаимоотношения две развити и индустриализирани и една развиваща се страна. Десетилетието след 1994 г. дава резултати, които могат да се обобщят така: вътрешно-регионалните сделки (транзакции) са нараснали с над 80%; износет и вносет между трите страни са почти удвоени; инвестиционните потоци са повече от два пъти; създадени са над 20 милиона нови работни места (Hufbauer, 2005). Но оценката на последствията от НАФТА отчитат и неравномерен характер на икономическите ползи, създадени за някои сектори и групи (Ruiz Duran, 2003), (Salvatore, 2007). Някои икономисти вероятно ще се съгласят с Клементе Руиз Дюран (2003), че разглеждан от чисто икономическа гледна точка, НАФТА е "най-успешното търговско споразумение в глобалната икономика". НАФТА продължи да задълбочава създадения континентализъм, който разви през XX век между САЩ и неговите две съ-

---

<sup>10</sup>Англ.: Border Industrialization Program (BIP) или още на испански: Maquiladora Program. Maquiladora става привлекателна за американските фирмите поради наличието на евтина работна ръка, девалвация на песото и промени в митническите закони на САЩ.

<sup>11</sup> От 1994 г., 78% от износа и 68% от вноса идват от САЩ.



седки. Както отбелязва през 2005 г. докладът на Съвета на външните отношения, този тристранен пакт създаде "Северноамериканско икономическо пространство", като направи "очертанията на северноамериканската икономика видим" (Building a North American Community, 2005).

От една страна, НАФТА ясно насърчава засилването на регионализация, на процеса на икономическа интеграция, която се задвижва отдолу нагоре от частни лица, като например предприятия в отговор на възможностите, създадени от либерализацията на инвестициите и търговията. От друга страна, НАФТА не довежда до появата на по-голяма регионализация, която да се изразява във водени от държавата усилия за задълбочаване на регионалната интеграция чрез насърчаване на други механизми в подкрепа на институционализирано сътрудничество (Hurrell, 1995), (Higgott, 1997).

Това поставя северноамериканския въпрос в противоречие с неофункционалистката теория за регионализацията. Популяризиран през 1950 г. от Ърнс Б. Хаас (1950), с появата на интеграция в Западна Европа, неофункционализмът твърди, че икономическата интеграция чрез регионални търговски споразумения неизбежно води до странични ефекти в други области на политиката и създава натиск за политическа интеграция (Lindberg, 1966). През 80-те и 90-те години неофункционализмът се възражда не само като резултат от създаването на Европейския съюз с неговите наднационални институции, но също така и поради появата на нови регионални търговски споразумения в Източна Азия, Южна Африка и в Южна и Северна Америка.

Освен проекта за ЕС, НАФТА се смята за най-дълбоката и най-интегрираната зона измежду регионалните проекти. Както казва Сидни Вайнтрауб (1994) за НАФТА: „въпреки думите "свободна търговия" в името си, тя е много повече от търговско споразумение. Предназначена е да обхваща набор от икономически отношения извън рамките на търговията със стоки и услуги, като например инвестиции, транспорт, комуникации, граничните отношения, свързани с околната среда и труда, и други“.

Днес САЩ имат общо двадесет споразумения за зони за свободна търговия (Вж. Таблица 2).

В обобщение на развитието на преговорите по пристъпване към зона за свободна търговия между Канада и САЩ, Мексико и САЩ, и образуването на НАФТА впоследствие, можем да кажем, че желанието на САЩ е да създадат търговско споразумение с възможно най-широк обхват, което да включи не само търговско-икономическите взаимоотношения, а и такива с инвестиционен характер, интелектуалната собственост, държавни поръчки и други разпоредби.<sup>12</sup> Освен че северноамериканският континентален регионализъм се смята за втория най-добре развит след проекта за

---

<sup>12</sup>NAFTA secretariat: <https://www.nafta-sec-alena.org/Home/Legal-Texts/North-American-Free-Trade-Agreement>.

ЕС, трябва да се обърне внимание, че двете търговски пространства са различни като изпълнение и приложение регионални проекти. Също трябва да се отбележи, че ЕС води по-отворена търговска политика. Характерното за нея е по-големият брой сключени споразумения и по-високата степен на отвореност към останалите търговски партньори. САЩ имат по-малък брой реализирани търговски споразумения, а степента на отвореност е доста по-ограничена.

Таблица 2.

Зони за свободна търговия на САЩ

Година на създаване	Страна по договора
1 януари 1994	НАФТА (Канада, Мексико)
1 януари 1995	Израел
17 декември 2001	Йордания
1 януари 2004	Чили
1 януари 2004	Сингапур
1 януари 2005	Австралия
1 август 2006	Бахрейн
2006	Ел Салвадор, Гватемала, Хондурас, Никарагуа
1 януари 2006	Мароко
2007	Доминиканска република
1 януари 2009	Оман
1 февруари 2009	Перу
2009	Коста Рика
15 март 2012	Корея
15 май 2012	Колумбия
31 октомври 2012	Панама

Източник: <https://ustr.gov/trade-agreements/free-trade-agreements>

#### 4. Идеята за създаването на обща либерална трансатлантическа зона за свободна търговия

В края на 1994 г. и през 1995 г. двете страни на Атлантика призоваха за формирането на трансатлантическа зона за свободна търговия (ТАФТА), която да бъде стъпка към свързването на Европейския съюз и Съединените американски щати.<sup>13</sup> Роля в инициране на идеята имат Клаус Кинкел<sup>14</sup>, тогава немски външен министър и Малкълм Рифкинд<sup>15</sup>, тогава

<sup>13</sup> Според Дъглас Хърд, в реч пред Икономическия клуб в Чикаго на 18 май 1995 г. (когато той е външен министър на Великобритания), ТАФТА е предложена за първи път през месец октомври 1994 г. от Рой Макларън, тогава канадски министър на търговията. Тази канадска идея създава проблем, защото почти всички следващи дискусии за ТАФТА са фокусирана върху ЕС и САЩ, а не към НАФТА или Канада.

<sup>14</sup> В реч от 20 април 1995 г. в издание на в. Financial Times.

<sup>15</sup> В реч от 7 юли 1995 г. в издание на в. Financial Times.

британски външен министър. Резултатът от тази инициатива се появява на 3 декември 1995 г., когато ЕС и САЩ подписват новата трансатлантическа програма<sup>16</sup> и съвместния план за действие между ЕС – САЩ<sup>17</sup> в Мадрид.

Новата трансатлантическа програма отразява безпокойство, най-вече сред застъпниците на ТАФТА, защото, опрени на съвместни интереси, които ги сближават по време на Студената война, ЕС и САЩ се раздалечават. В програмата се твърди, че “врзките, които свързват хората са толкова силни и днес, тъй както са били през последния половин век.” Ключови моменти, разписани в програмата, са: насърчаване на мира и стабилността, демокрацията и развитието в целия свят; отговор на глобалните предизвикателства; принос за разширяване на световната търговия и по-тесни икономически отношения; изграждане на „мостове“ през Атлантика. В Съвместния план за действие са посочени области за сътрудничество и съвместни действия, включително борба с престъпленията, наркотиците и тероризма; бежанците и разселените лица; човешките права; екологични проблеми; контрол и лечение на заболявания като СПИН и вируса на Ебола; насърчаване на демокрацията и стабилността в Централна и Източна Европа; укрепване на многостранната търговска система. Съвместните действия трябва да бъдат предприети при първата среща на министрите на Световната търговска организация, която се провежда в Сингапур през месец декември 1996 г. Двата документа са взаимно допълващи се.

Първоначално в това множество от отправни работни точки не се влага идеята за зона за свободна търговия. В програмата (на стр. 2) се посочва, че „ние сме решени да създадем ново трансатлантическо пазарно пространство“<sup>18</sup>, но не се употребява терминът свободна зона за търговия. Идеята за трансатлантическия пазар е дадена през месец март 1998 г. в проектно предложение от Европейската комисия с наименованието „Нов трансатлантически пазар“ (Hindley, 1999). Новият договор включва: премахване на митата за внос на промишлени стоки до 2010 г.; създаване на зона за свободна търговия с услуги, вкл. правила за установяване на пазарен достъп чрез прилагане на действащите национални закони; опростяване на административните формалности чрез взаимно признаване на по-важните правила на съответните национални законодателства; либерализиране на обществените поръчки, чуждестранните инвестиции и уеднаквяване на интелектуалните права; премахване на техническите ограничения чрез съгласуване на спецификации, изисквания към опаковката и маркировката на стоките и на процедурите за граничен сток и пътни-

---

<sup>16</sup> Вж. The New Transatlantic Agenda:

[http://eeas.europa.eu/archives/docs/us/docs/new\\_transatlantic\\_agenda\\_en.pdf](http://eeas.europa.eu/archives/docs/us/docs/new_transatlantic_agenda_en.pdf)

<sup>17</sup> Вж. Joint EU - US Action Plan – 1995:

[http://eeas.europa.eu/archives/docs/us/docs/joint\\_eu\\_us\\_action\\_plan\\_95\\_en.pdf](http://eeas.europa.eu/archives/docs/us/docs/joint_eu_us_action_plan_95_en.pdf)

<sup>18</sup> Вж. The New Transatlantic Agenda:

[http://eeas.europa.eu/archives/docs/us/docs/new\\_transatlantic\\_agenda\\_en.pdf](http://eeas.europa.eu/archives/docs/us/docs/new_transatlantic_agenda_en.pdf), стр. 2.

чески контрол. Проблемите на Трансатлантическото интеграционно сътрудничество са предмет на обсъждане по време на Конференцията във Виена през месец май 2006 г. През месец юли 2013 г. се поставя начало на редица преговори, които все още не са финализирани, по създаване на най-голямата зона за свободна търговия, позната от създаването на НАФТА, наречена Трансатлантическо търговско и инвестиционно партньорство.

## 5. Заключение

Резултатите от представения еволюционен анализ на зараждането и развитието на ЕС, на образуването на НАФТА и на идеята за създаването на обща либерална трансатлантическа зона за свободна търговия, могат да намерят изражение в постигането на поставените цели от автора. Целите са постигнати, като е представено историческото развитие в образуването на ЕС и НАФТА и е изведена историческата последователност на идеята за трансатлантическо пространство.

Изводът от еволюционния обзор на представените интеграционни процеси в Европа и Северна Америка показва техните различия. Заедно с различно протичащите политики по интеграция на двата континента те срещат допирна точка във взаимната идея за разширяване на интеграцията, която прераства в цел. Общата им цел за създаване на ново интеграционно обединение е продиктувана от посоката, която е водеща в света на търговията през изминалите няколко десетилетия и разпространението на регионализацията, а именно сключване на търговски споразумения в рамките на многостранната търговска спогодба на СТО.

### Използвани източници:

Bothwell, R. (2007). *Alliance and Illusion: Canada and the World, 1945-1984*. Vancouver: University of British Columbia Press.

(2005) *Building a North American Community*. Council of Foreign Relations. Independent Task Force Report 53.

Cameron, M. A. (2000). *The Making of NAFTA: How the Deal was Done*. p. 59.

Clarkson, S. (1982). *Canada and the Reagan Challenge*. Toronto: James Lorimer.

Cooper, A. F. (1999). NAFTA and the Politics of Regional Trade. *Trade Politics: International Domestic and Regional Perspectives*, p. 235.

Crispo, J. e. (1988). *Free Trade: The Real Story*. Toronto: Gage.

- Dodge, D. (2003). Economic Integration in North America. *International Journal*, 58, pp. 419-428.
- Fatemi, K. (1990). *The Maquiladora Industry: Economic Solution or Problem?* New York: Praeger Publishers.
- Feinberg, R. (2003). The political economy of United states' Free trade agreements. *World Economy*.
- Haas, E. (1964). *Beyond the Nation-State: Functionalism and International Organization*.
- Hart, M. D. (1994). *Decision at Midnight: Inside the Canada-US Free Trade Negotiation*. Vancouver: University of British Columbia Press.
- Higgott, R. (1997). De Facto and De Jure Regionalism: The Double Discourse of Regionalism in the Pacific. *Global Society*(11:2), pp. 165-83.
- Hindley, B. (1999). New institutions for transatlantic trade? *International Affairs*, 75(1), pp. 45-60.
- Hufbauer, G. S. (2005). *NAFTA Revisited: Achievements and Challenges*. Washington, DC: Institute for International Economics.
- Hurrell, A. (1995). Explaining the Resurgence of Regionalism in World Politics. *Review of International Studies*(21:3), pp. 331-58.
- Leyton-Brown, D. (1985). *Weathering the Storm: Canadian -U.S. Relations, 1980-1983*. Toronto: Canadian American Committee.
- Lindberg, L. (1966). *The Political Dynamics of European Economic Integration*.
- Ronald Reagan's Announcement for Presidential Candidacy. (1979, November 13). *The Public Papers of President Ronald W. Reagan Presidential Library*. Retrieved from <https://reaganlibrary.gov/s-reasearch>
- Ruiz Duran, C. (2003). NAFTA: Lessons from Uneven Integration. *International Journal of Political Economy*, pp. 50-71.
- Salvatore, D. (2007). Economic Effects of NAFTA on Mexico. *Global Economy Journal*(7:1), pp. 3-5.
- Tomlin, B. W. (1989). The Stages of Prenegotiation: The Decision to Negotiate North American Free Trade. *International Journal*(44).
- Waelbroeck, J. (1976). *Measuring the degree or progress of economic integration*. London: Economic integration: Worldwide.
- Weintraub, S. (1994). NAFTA: What Comes Next?, p. 2.